

національностей. У поезії С. Колумбуса відтворено драматизований полілог відчуттєвої сфери людини, у якому кожен з п'яти її рецепторів – Зоровий, Слуховий, Смаковий, Нюховий, Дотиковий – по черзі описують те, що відрізняє саме їхній спосіб світосприйняття.

Усталені в епоху літературного традиціоналізму жанрові форми рольової поезії в наступний індивідуально-творчий період художнього поступу, який розпочався на межі XVIII–XIX ст., отримали подальший розвиток, тенденції якого були спрямовані на суттєве розширення як її тематичного, так і власне жанрового репертуару, а також ускладнення та урізноманітнення форм вияву у ній суб'єктивних іпостас рольового авторського «я».

ЛІТЕРАТУРА

1. Мегела І. П., Левко О. В. Давньогрецька класична лірика. Антологія. Київ: Арістей, 2006. 400 с.
2. Поезія вагантів. Переклад Мирона Борецького та Андрія Содомори. Львів: Світ, 2007. 264 с.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Скребкова М. А.

доцент кафедри іноземних мов

Приватного вищого навчального закладу

*«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Утворення сучасної термінології англійської мови починається з часів Джеффри Чосера. У своїй праці «*Treatise on the astrolabe*» Джеффри Чосер уперше вжив терміни *declination, ecliptic, latitude, longitude, meridian, zodiac* у тому значенні, в якому вони використовуються дотепер. Він також ввів до вжитку, крім грецьких і латинських, арабські терміни *nadir, zenith, azimuth*.

Сучасний переклад термінології здійснюється різними прийомами, а саме за допомогою таких міжмовних трансформацій як: лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Завдання перекладача полягає у вірному виборі того чи того прийому в процесі перекладу, щоб якнайточніше передати значення використовуваного терміна. В теорії та практиці перекладу науково-технічних термінів учені виокремлюють такі прийоми.

1) Лексичні прийоми перекладу термінів.

Одним з найпростіших прийомів перекладу терміна є прийом транскодування. Транскодування – це побуквенна чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Цей прийом є рідким виключенням в практиці технічного перекладу (наприклад, *laser* – *лазер*, *diode* – *diode*). Під час перекладу способом транслітерації не слід забувати й про «фальшивих друзів перекладача» (таких, як *contribution, data, instance,*

stimulation, etc.), транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень смислу.

Терміни також підлягають іншому лексичному прийому перекладу – калькуванню – передачі не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) відтворюються відповідними елементами мови перекладу. Такий прийом застосовується при перекладі складних за своєю структурою термінів. Наприклад: *a standard key-combination* – *стандартна комбінація клавіш*, *format рози вітрів* – *wind rose format*.

Також переклад термінів можливий шляхом опису значення. Такий прийом застосовується в перекладі новітніх авторських термінів-неологізмів, які подаються зазвичай в лапках. Наприклад: *Today we are all members of many global «non-place» communities.* – *Сьогодні ми всі є членами багатьох глобальних спільнот, що не прив'язані до якоїсь певної території.*

У випадку, коли словник не дає точного еквівалента тому чи іншому терміну, або ж коли застосування калькування, транслітерації чи описового перекладу недоречне, можливими також є інші прийоми перекладу.

До інших трансформаційних прийомів, що застосовуються при перекладі термінів можна віднести: конкретизацію та генералізацію.

2) Конкретизація – процес, під час якого словесна одиниця узагальненого номінативного змісту передається в мові перекладу більш конкретизованою лексемою. В українській мові необхідно робити заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення згідно контексту або стилістичних вимог. Наприклад, поняття *досліджувати* може відноситися до різних ситуативних умов, і в значній мірі упорядковується контекстом; в англійській мові цьому поняттю будуть відповідати різні більш вузькі за значенням одиниці, в залежності від контексту:

- *to explore* – *досліджувати місцевість* (порівн. *to explore the environment*);
- *to investigate* – *досліджувати ринок* (порівн. *to investigate the market*);

– *to research into* – *досліджувати явище* (порівн. *to research into the classical literature*).

3) При перекладі термінів також можливим є застосування прийому генералізації. Генералізація вихідного значення має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом в мові перекладу. Наприклад: *щілинний фільтр* – *edge-type filter*.

Деякі інші трансформаційні прийоми перекладу термінів використовуються у тих випадках, коли значення того чи того терміну для української мови є новим. Для прикладу можна взяти англійські тексти з різних вузькопрофесійних сфер людської діяльності.

Скажімо, в англійському тексті з оптичної інтерферометрії є терміни, переклад яких не зареєстровані галузевими англо-українськими словниками. Наприклад, термін *field time of the camera*. Відразу спадає на думку те, що найважчим при перекладі даного словосполучення є значення слова *field*. Тим не менше,

зрозумівши, що мова йде про роботу камери з отримання сигналів від об'єкту, який фотографується, можна зробити висновок, що **field time** – це *час, протягом якого камера отримує сигнал від об'єкта, час зйомки*. В цілому для перекладу терміну **field time of the camera** краще за все підходить наявний в українській мові вираз *такт камери*. Збереження змісту при перекладі цього терміну буде означати, що перекладач скористається прийомом логічної синонімії.

4) Також можна перекладати терміни, скориставшись прийомом експлікації. Експлікація – коли лексична одиниця мови оригіналу замінюється словом (словосполученням), яке передає його значення. Наприклад термін **localized filter**, який в даному контексті – контексті з оптичної інтерферометрії перекласти як *локалізований фільтр* чи *місцевий фільтр* неможливо через правила сполучуваності слів в українській мові. Цей термін довелося б перекласти як *фільтр, який працює в рамках кожної точки*.

5) Компресія – більш компактне викладення думок завдяки випущенню зайвих елементів та позамовного контексту. Наприклад: *перехід від одного виду зношення до іншого* – **wear transition**.

6) Інверсія – це зворотній порядок слів, який використовується для привернення уваги до конкретних елементів. Наприклад: **spring-engaged piston** – *поршень, притиснутий (до дисків) пружинами*.

Узагальнюючи різноманітні погляди вчених, можна стверджувати, що:

- термін – однозначний;
- термін не має конотативних значень;
- термін позбавлений синонімів;
- незалежно від тексту термін перекладається терміном – повним та абсолютним еквівалентом, і тому згідно одноголосній думці багатьох спеціалістів, відноситься до числа одиниць, які не ускладнюють роботу перекладача.

Чому ж тоді іноді буває досить складно знайти точний відповідник тому чи іншому терміну в тій чи тій галузі науки та техніки?

По-перше, лише в ідеалі термін є однозначним і не має синонімів та конотацій. А по-друге, навіть у цьому випадку говорити про його повний переклад «термін – терміном» можна лише тоді, коли елементи термінології стосуються номінацій, співвіднесених з науковим стилем мовлення.

Але переклад терміна далеко не завжди є простою заміною слова мови оригіналу словом в мові перекладу. Перекладати терміни було б легко та просто, якби наукова література мала монопольне право на їх використання, або ж якби кожен термін дійсно мав термінологічний еквівалент в будь-якій іншій мові. Але в реальній перекладацькій практиці подібна ситуація майже недосяжна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: навчальний посібник. Вінниця. Видавництво «Нова Книга», 2001. 303 с.

2. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад. Навчальний посібник для шкіл з поглибленим вивченням англійської мови, ліцеїв, гімназій, коледжів. Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2001. 284 с.
3. Скрєбкова-Пабат М. А. Практикум з теорії та практики перекладу: навчальний посібник. Львів: «Новий світ – 2000», 2016. 482 с.
4. Скрєбкова-Пабат М. А. Технічний переклад: елементи теорії та практики [навчальний посібник]. Львів: «Новий світ – 2000», 2012. 204 с.

РИСИ НЕОКЛАСИЦИЗМУ В ПОЕМІ ЮРІЯ КЛЕНА «ПРОКЛЯТІ РОКИ»

Смирнов О. В.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Запорізький національний університет*

Ліро-епос про Голодомор відзначається строкатістю стильових тенденцій, зумовленою різними «темпоральними координатами» творів і соціальним бекграундом авторів. Тож при дослідженні текстів цієї тематичної групи важливо враховувати специфіку художнього напрямку, адже вона впливає на авторську позицію у трактуванні подій Великого голоду. Так, у поемі «У РА НА» Ю. Гарнавського помітна, здавалося б, парадоксальна щодо реалій 1932–1933 рр. постмодерна іронія, «вістря» якої спрямоване на винуватців трагедії. М. Руденко в поемі «Хрест» часто звертається до неоромантичної естетики, внаслідок чого події Великого голоду проєктуються крізь призму концепції двоєствіття й виступають каталізатором для ідеалістичних змін у характері героїв. Метамодерний «нахил» поеми «Голодомор» Н. Виноградської сприяє показу подій 1932–1933 рр. в аспекті взаємодії різних часових площин, акцентуючи на глибині завданої шкоди, котра «вкоренилася» на рівні психологічних патернів нації.

У контексті ліро-епічних творів про Великий голод важливе місце посідає поема «Прокляті роки» Юрія Клена, що написана під впливом неокласичної мистецької парадигми, якій властива увага до раціоналізму, цінування високої та зваженої думки, логіки, лаконічності вислову й формальної «стрункості» тексту. Ці художні параметри дозволяють письменнику вибудувати «інтелектуальну», більш-менш об'єктивну картину реалій Голодомору у творі, котра є цінним матеріалом для дослідження впливу естетики напрямку на специфіку авторської позиції.

Темою роботи є аналіз стильових особливостей поеми Юрія Клена «Прокляті роки». Об'єкт дослідження – означений твір, а предмет – компонентни неокласичистичної естетики в ньому. Поезію Юрія Клена вивчали В. Просалова, В. Сарапин, Д. Чижевський та ін. «Прокляті роки» фігурували у студиях П. Іванишина (національний дискурс крізь призму герменевтики), О. Лучук (природа художніх взаємодій у контексті творчості митця), М. Ткачук (особливості нарації, побудови сюжету й функціонування ліричного героя) та ін. І. Качуровський у статті «Творчість Юрія Клена на тлі українського парнасізму» окреслив стильову належність «Проклятих років». Утім, риси неокласицизму та їх вплив на відображення реалій